

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Negyedévre 1 50 .
 Helyben a postán átveve:
 Egész évre 8 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 50 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a belföldi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apaczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Értesítések a kiadóhivatalhoz.

NAGYVÁRAD, február 23.

Az agrárpolitika lényege.

(K. Ö.) 1882-ik év tavaszán történt, hogy az agrár eszmét először vetették fel az országgyűlésen. Az agrár eszme előharczosaként Apponyi Albert gróf szerepelt, az agrár ügyeknek mostanság is jeles bajnoka. Az agrár teret már a nagy Széchenyi is kultiválta, de az erre való törekvést elfojtották az 1848—49-iki események. Az agrártörekvések, az agrár eszme diadala azonban csak igen rövid multra tekintettek vissza. Alig három esztendeje, hogy az agrár-ügy kibontakozott abból a homályból, melybe az uralkodó merkantil rendszer örökre eltemetni akarta.

Az agrár-ügyek realizálása sok tekintetben kényelmetlen az uralkodó rendszerre nézve, ezt megvalljuk. Ez azonban nem lehet ok arra nézve, hogy az uralkodó rendszer ridegen és visszautasítólag zárkózzék el az agrárpolitika lényegébe való behatolástól és annak megítélésében pusztán csak azon hatásukat rég elveszített jelszavak által vezéreltesse magát, melyeket a merkantil körök szuggeráltak és melyeket a maga lábán megállni nem tudó liberalizmus mohón bevett.

Az agrár-ügy az egész nemzetet érdeklő fontos (mondjuk egyelőre) anyagi ügy és mint ilyen megérdemli, hogy az összes politikai pártok és a társadalom arra hivatott osztályai annak igazi képével ismerkedjenek meg. Már ebből is megérthető az a türelmetlen ellenszenv, melylyel az uralkodó rendszer az agrárpolitika

ellen viseltetik. Az agrár eszmét, mint anyagi kérdést még nem sikerült az uralkodó politikai rendszernek vak eszközévé tenni, sőt ellenkezőleg, az agrár törekvések diadalában látja végső napjait megszámolva. Innét van az, hogy az uralkodó rendszer a dolog könnyebb végét fogva meg, hogy legalább a merkantilista köröknek tegyen némi ellenszolgáltatást, az agrár kérdést a gazdakörök legsajátabb ügyének tünteti fel. A földmívelési tárca költségvetése alatt, sajtóban és röpiratokban meg nem szűnnek leszólni az agrár-ügyet, mint olyan, mely a gazdaosztályok legszűkebb körü érdekeit szolgálja. Tisztességes és becsületes uton nem diskreditálhatván az agrár-ügyet, azt kerülő utakon, ámitva és rágalmozva akarják elérni. Az agrár-ügy szerintök nem egyéb, mint az a gazdasági irány, mely a gazdaosztályoknak akar a többi termelő osztályok rovására jogosulatlan előnyöket biztosítani.

Ez egyszerűen nem igaz. Ez egy hatalmas falzum, melynek a közvéleményben való elterjedését annyival inkább meg kell akasztani, mivel a merkantil gazdasági politika további diadalai a legveszedelmesebb krízis elé állítják az országot. Az agrár törekvések egy nagy gazdaságpolitikai eszmét képviselnek, mely eszmében dominál az ország összes termelő osztályainak védelme a nagytőke és az ezekkel szövetséges intézmények ellen. A kapitalizmusnak világszerte érvényesülő uralmát ellensúlyozni a céltudatos agrárpolitika van hivatva. Szervezni s csatasorba állítani a termelő osztályok összességét, hogy a produktív osztályok mind-

egyike megtalálja jogosult érdekeinek védelmét, képezi lényegét az agrárizmusnak. A földmívelők, a birtokos-osztályok, a kisipar, a kis kereskedelem, szóval összes elemei a nemzet gazdasági életének, amelyekhez hozzá csatlakoznak a szellemi munka napszamosai, mindezek érdekeik védelmét s munkájuk megbecsülését az agrárizmus diadalától jogosan várják.

Hogy az agrár eszme legelső sorban az anyaföld utilitációját és a földmívelés érdekeinek védelmét tűzte maga elé, ennek két oka van. A földmívelés először minden nemzeti gazdaságnak alapja, enélkül hiába való törekvés egyéb gazdasági ágak lábraállítása. A földmívelés másodsorban a legelterjedtebb keresetág, az agrárpolitikára tehát az a feladat hárul, hogy a nemzet háromnegyed részének biztosítva boldogulását azon a téren, mely egyúttal legbiztosabb jövedelmi forrása a nemzeti vagyonnak. Szó sincs tehát itt érdekpolitikáról, mivel az agrárizmus csak közérdekű politikát ismer. *A szabad kifejlődés és a modern kultúra szellemében érvényre juttatni a gazdasági épületet alkotó produktív tényezőket és véget vetni azon gazdasági harcoknak, melyeket a nagy tőke folytat sikerrel a produktív elemek ellen, az agrárpolitikának ez képezi lényegét és feladatát.*

Az agrárpolitika lényegét az uralkodó rendszer persze meg nem érti. Mert a nagytőke s intézményei egyoldalú védelméről saját léte érdekében le nem mondhat sohasem.

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

A görögök szabadság dala.

A hajdankor leghíresebb népének utódaiól még sem halt ki egészen a hősi vér. Nem tudott megbarátkozni a szolgasággal s végre a jelen század elején sikerült a törököktől kivívni a szabadságát. Ezen időkben született meg a görögök első nemzeti dala. Írója Rhigas a lelkes görög patrióta volt, a ki életét áldozta hazája szabadságért. Az ő lelkes irodája mellett küzdenek ma is a görögök Krétaért, mely még mindig török uralom alatt nyög. A görög „Talpra magyar“ hevenyészett magyar fordításban így hangzik:

Talpra, talpra görögök!
 A szabadság integet.
 Varázsszava égre tör fel.
 Hősök hirt veletek.

Nyakunkba' a zsarnok iga,
 Nyomásától görnyedünk.
 De te érted, édes hazánk,
 Sikra szállni sietünk.

Fel, fegyverre hát görögök!
 Zsarnok fajzat jaj te néked!
 Elsöpörünk és véredbe,
 Fullasztjuk a könnyünket.

Sírotokból keljetek ki.
 Multaknak nagy hősei,
 Támadjon fel a hamvatok,
 S Álmatoknak éjjeli.

Hét hatalomnak a tájára,
 Gyertek győzelmes estére,
 Hol a dicső város áll,
 Nagy: békélve, s háboruba.

És te alszol, alszol Sparta?
 'Sz felviradt a fényes reggel,
 Ébredsz hát s kész örömmel,
 Athén is melléd seregél.

Egy erős hon kiált hozzád,
 Hír, szerencse, diadal vár,
 Jármot zuz szét erős keze,
 Leonidas alakjainál.

Thermopilék üregébe,
 Szoritja be őt a perzsát,
 Védi hősként a szűk szorost,
 Messze hallják parancsszavát.

S vakon rohan a háromszáz,
 — A legbátrabb hősi csapat —
 Melyet szüle dicső Hallasz,
 S a harc téren, mindott marad.
 Talpra, talpra görögök.

—plex.

A katholicizmus gyásznapi Váradon.

1588—1692.

BUNYITAY V. értekezése a váradai ezredévi schematismusban.

Báthori István és Kristóf 1579-ben behozták a jezsuita atyákat előbb Erdélybe, utóbb Váradra is. Lengyelországból hozták őket részint azért, mert Báthory István már akkor lengyel király volt, részint pedig mert Magyarországon napi járótdelken keresztül nem lehetett találni egy katholicus papot, a klastromok is kongtak ürességtől.

Váradon Olasz külvárosban Szent-Egyed egykori plébánia-egyházát (a mai gör. kath. szeminarium) adták nekik némi volt püspöki birtokokkal,

Mikor Kolosvárra értek s megérkezésüknek híre ment, az egykoru feljegyzés azt mondja, hogy a nép összefutott, öregek, ifjak térdre estek előttük, sirtak örömben, szólni sem tudtak, csak csókolták kezeiket, ruhájukat, ahol éppen érték őket.

Váradai megérkezésükről csak annyi van feljegyezve, hogy az akkori várkapitány s bihari főispán, Giczy János eléjük ment és tisztességgel fogadta őket. De hogy a nép itt is úgy viselkedett, mint Kolosvárott, azon kételkednünk sem lehet, kivált azok után, a miket alább fogunk hallani.

Annál gyanusabb szemmel kísérték megjelenésüket a protestánsok. Midőn pedig tapaszt-

A thessáli harezter.

Törökország részleges mozgósítást rendelt el Görögország ellen. A csapatok rendeltetési helye Thessália, parancsnoka pedig az oszman birodalom 30 musir-jának (tábornagyának) legfatalabbja: Edhem pasa a zeituni lázadás győztes elnyomója 1895-ben, kinek tábornoki főnökévé Sejfulla h miralai (ezredes), a volt athéni török követ lett.

A mi a mozgósítást illeti, a már említett 64 redif zászlóalj kivül a harezteren vannak jelenleg a 16-os és 17-es számú (janinai és szalonikii) hadosztályok, melyek eddig a görög-török határ közelében állottak. Ezenkívül Omer Nesad pasa is a török-görög határra Elasonába rendeltetett Kis-Ázsiából ottani hadosztályával együtt. Az esetleges hatodik hadosztályt a 11. dandár (a 21. és 22. ezred) és a 12. dandár (23. és 24. ezred Kiutáhiából) fogja képezni.

Feltéve, hogy a redif zászlóaljak február 16-án kapták meg a mozgósítási parancsot e hó 25-én már teljesen indulásra készen állanak. Ezen időpontnál hamarabb a török ferik (tábornok) sem érkezhettek Elasonába, mert több mint 100 kilométer utat kell addig megtenni kocsin és hajón.

Görög részről a törökök elassoni gyülekező helyétől 40 kilométerre, vagyis két napi menetire fekszik déli irányban Larissa, az I. görög hadosztály és az 5. gyalog-, s a 3. lovasezred és egy hegyüteg táborhelye s ezen divízióhoz tartozik még a laniai 2. és a voloi 4. ezred. Ugy ez, valamint a missulunghii hadosztály és az átheninek egy része tengeri úton pár nap alatt a határra juthat. A dolog azonban nem fog olyan gyors lefolyást venni, ha meggondoljuk, hogy az 1895. okt. 12-én elrendelt mozgósítás alkalmával a 38. zászlóalj száma csak két hó múlva volt 49-re emelhető. Február 18-án jött a jelentés arról, hogy Miklós herceg Larissába utazott, a távolság 250 kilométer a levegőn keresztül Vológ, melyet egy nap alatt tehet meg hajón a herceg, mivel egy fél napi ut Larissa, úgy, hogy február 20-ika előtt a herceg nem érkezhett Larissába.

Tekintve a rossz karban levő vasutakat

a kir. herceggel menő csapatoknak még további 1—2 napra lesz szüksége, vagyis azok csak febr. 22-ére érhetnek Larissába. Ezen időpont előtt tehát a görögök részéről aligha történik valami nevezetesebb akció, s valószínűleg későbbben sem, mert nem előzvé meg a felvonulásban a törököket, védelmi álláspontra fognak helyezkedni, annál is inkább, mert haderejük is gyengébb lesz a törökökénel.

Kormányzó jelöltek Fiumében.

Miután a fiumei kormányzói állás dolgában már annyi kombináció felmerült, hogy csakhamar ismét letűnjön, megint előről kezdik a fáradhatatlan kombinálók. Egy idő óta H a d i k B a r k ó c z y Endre gróf neve áll előtérben, mint valószínű jelölté. Most ez is visszautasítja ezt a méltóságot. Helyette K v a s s a y István miniszteri tanácsos, az iparügyek ez időszakban vezetője a kereskedelmi miniszteriumban van kombinációban és még egy előkelő főúr, aki csak nemrég is még udvari szolgálatban állott.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest febr. 23.

Elnök: Szilágyi Dezső.
Jegyzők: Lakatos, Eszterházy, Molnár.
A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Darányi, Perczel.

Álmosan ült össze ma a Ház és a képviselők a lapoknak nem az országgyűlési tudósítását böngésztek, hanem a báliravatot, *képviselők pikurájáról* szóló sorozat.

De bizony érdekesebb is az. A legádázabb ellenzéki nevek szépen megférnek a mameluk nevek (azok is, ezek is szép menyecskék, leányok neve) mellett valamint tegnap is a négyesben közösen engedelmeskedtek a téli kormánynak a rendezőnek.

A karzat üres. A rendes vendégek még a tegnapi táncot pihenik ki.

A padok is üresek. A papák és férjek szintén a tegnapi vihart heverik ki otthon Itt-ott ásitás köhéscelés . . .

Ilyen bál után való hangulatban nyitotta meg *Szilágyi Dezső* az ülést és bemutatta *a néppárt beadványát* a melyet a helyük

dolgában benyújtottak. Az elnök indítványára elhatározták, hogy megbízzák a háznapot, készítsen egy tervet, a melyet aztán a Ház elé terjeszt s melyhez ki-ki hozzászólhat. Lesz tehát helyvita is.

A földmívelési tárca költségvetése.

A földmívelési tárcahoz elsőnek Kossuth Ferencz szolt és azt ajánlotta, hogy törődjünk kevesebbet a bizonyos nagyhatalmi állással, a mely nem engedi meg, hogy belső bajainkon segítsünk, hanem inkább az ország tízenhárom millió földmívelőjének érdekeivel törődni többet. Igaz, hogy a mi kezünk kötvén van, mert közös vámterületünk van Ausztriával. Köszöni azt az elemi oktatást, melyben őt Tisza a nemzetgazdaságtanból részesítette, mert az elvezeti őt ifjú éveinek idejére, a mikor a nemzetgazdaságtant tanulta Angliában s a politikai ökonómiából első díjat nyert, — de nem szorul rája. Egyáltalában nem kér Tisza István közösgye s nemzetgazdasági tanaiban Hoszszabban polemizálni az új gróffal, szól a kiegyezés kérdéséről és kijelenti, hogy a költségvetést elnem fogadja. (Tetszés a szélső balon.)

Heltai Ferencz Károlyi Sándor gróf beszédével foglalkozik. A nemzeti párt antik kórusként helyeselte a grófnak még azokat a szavait is, a melyeknek az értelmén hasztalan török a fejüket még a jövő század bölcsői is. (Zaj.) Megengedi, hogy a hiba az ő nehéz fölfogásában van. (Ugy van! Ugy van! az ellenzéken.) Fogadja első sorban azt, hogy a humanizmus esőként volna hazánkban, aztán a premium kérdéséről szolt hosszasabban és végül kijelentette, hogy a költségvetést elfogadja. (Helyeslés a jobboldalon)

Az elnök a vitát bezárja.

Darányi Ignác földmívelési miniszter Kossuthnak azt feleli, hogy ha nem lenne meg a közös vámterület, azt mezőgazdaságunk érdekében most kellene megcsinálni. (Nevetés a szélsőbalon.) De persze mezőgazdasági érdekeinket a szerződésben hathatósabban kell védelmeznünk. A Duna-oderi csatorna dolgában — melyet Thaly vetett föl, csatlakozik a kereskedelmi miniszter szavaihoz. A földöntözéstől ő is sokat vár, de ki akarja zárni a nyereszkedést. (Helyeslés.) Mármarosban, Sárosban a gyümölcsstermelést kívánja magas fokra fejleszteni. Károlyi Sándor gróf a liberálisusról beszél. Ha azon az oldalon (a nemzeti pártra mutat) liberalizmusról beszélnek, eszébe jut a Timeo Damaás . . . Lekesedtek ők a nemzeti pártról jövő liberalizmuson, de amikor elfogad-

talák, hogy a jezsuiták nemcsak lelkésznek hanem iskolát is nyitnak, sőt hitvitákba eszkekednek még a sajtó útján is: katolikusok és protestánsok közt napról-napra élesebbé lett a viszony. Kétszer tetlegességre is került köztök a dolog, mely izben, 1587-ben utcai vérengzéssé fajult. Husvét napján éjjel — mondja az egykoru tudósítás — ilyen dolgot az Király Albert az szegény községgel cselekedett az ő vitézivel és az bátyja, Király György háza előtt, — fosztotta, taglotta, mint az gonosztevő embereket. Legelőször, Was Barabást levonatta, keményen verette és az hitét vele dagadtatta . . . György bírót, mely a feszületet hordozá vala, nagyobb veréssel hogy nem többit, megvervén, levonták róla dolmányt, inget . . .

Báthory István papjának az öcsését minden ruhától megfosztotta, mezitelen erősen megvervén, elbocsátá. Az iskola belüli urakat, kettőt megverette, . . . Annak felette halállal mind papot, mind mestert, urakkal egyetembe, fenyegette. 1598-ban pedig a jezsuiték házat, melyet a belvárosban vettek és kápolnává alakítottak, megrohanták és letörték, követ kövön nem hagyva abban, a jezsuita atyákat is csak Király György főkapitány mentette meg katonáival.

Az utcai zavargások után, de még inkább a Báthoriak hatalmának hanyatlásával a jezsuiták állása ugy Erdélyben, mint Váradon tartathatatlanná lön. Az országgyűlések végre is ismételve száműzték őket (1588.) És Szent-Egyed egyháza, melyet Váradról és vidékéről még

mindig tizezer katolikus látogatott, ismét a protestánsok kezébe került.

De Várad katolikusai imígyen sem hitték hogy pap nélkül kelljen maradniok. Értjük pedig — írják reménykedve Alfonso Carillio jezsuita Provinciálisnak — hogy mostan Kegyelmed elhívatta innen az Páterekeket Erdélybe, tudjuk, hogy végre; de hogy lelki kenyér nélkül szüköttek leszünk: bánkodunk rajta. De kérjük fölötte igen Kegyelmedet az Ur Istenért, hogy Kegyelmed ne nézze a mi szegény, nyomorult állapotunkat, de főképpen az Ur Istent, és bocsássa és küldje vissza őket mennél hamarább lehet, mert azok nélkül lelkünkben igen megfogyatkozunk és semmiképpen nem élhetünk.

Amily mesterkéletlen, épp oly megható szavak. De a törvénynek szíve nincs. Váradról a jezsuiták ki voltak tiltva; oda azért nem is bocsátották be őket, hanem csak a szomszéd faluba, Szőlősrre. És ekkor az történt, hogy Szent-László városa, az egykor fényes püspöki székhely, egy szerény falusi plébániának lön filialis. Ha valaki — mondja az 1598-iki tor-dai országgyűlés végzése — beteges, meghaladó katolikus ember volna a váradiak között ki a gyóntatást és communicálást kívánná és Szőlősről papot hivatna, — az olyan pap Váradra bemelessen, de simplici suo habitu amictus, minden ezereconomia nélkül, kereszt, demonstratio nélkül az betegnek házához és ott meggyóntathassa, communicáltathassa. Ha pedig a gyóntatás és communicálás mise nélkül meg nem lehetne: tehát ibidem a betegnek házában misét is mondhasson.

Ha pedig az olyannak halála lenne, tehát

azt tisztességesen temethessék, sine tamen ceremoniis; aki akarja kísérni, vagy katolikus vagy evangelicus, szabad legyen kísérni, kiról senkit az evangelicus Predicator ne tiltson. És az olyan kikisért halottat az szőlősi papok hártárjokban bevárván, ott aztán minden czeremóniákkal elvihessék szabadon és eltemessék.

De a szőlősi lelkészség is csak ideig-óráig álla fenn. Amint 1606-ban Boeskaai hadai Várad várát bevették, a kivonuló várőrséggel el kellett távoznia az utolsó katolikus papnak is, s attól kezdve katolikus pap csak ritkán, akkor is csupán titkon és áruhában fordulhatott meg Váradon és vidékén.

Pedig a nép még mindig nem tudta elfelejteni az ő szentmiseit, bucsuit és sehogysem tudtu elképzelni, hogy mindazt, amiken azelőtt szíve-lelke annyiszor repesett és megvigasztalódott, miért kell most nélkülöznie?!

Még 1615-ben is megtörtént — mint a gyulafejevári országgyűlés panaszosan említi — hogy a Báthoriak birtokán, Szilágy-Somlyón a tisztartó az elmult husvétban keresztet adott ki Krasznára s a krasznaiak az egyszerű kereszttel, pap nélkül is, processziót jártak a mezőn: a szentegyházba is be akarták vinni, de a Prédikátor tiltakozott, hogy a cziinterembe se menjenek be vele; de azzal nem gondolván, a cziinterembe bementenek és ott mindeu czeremoniákat perágáltak, annakutána lövöldöztenek s a Prédikátort illetlen szókkal illették.

Azonban néhány évtized múlva vallási állapotainknak egészen más képe tárul elénk. Az isteni buzgóság — írja egy jámbor lélek, Károlyi Klára — oly elhüledeméssel volt abban

ták, nem volt köszönet érte. Károlyi gróf persze gazdasági liberálisra gondol. De a telepítési ügyről való véleménye és sok egyéb arra vall, hogy ő nem gazdasági liberális, hanem államszocialista. A szövetkezetek jelentőségét ő nagyrabecsüli és különösnek találja, hogy Károlyi gróf őt és minisztériusait a szövetkezeti ügy ellenségének tartja. A földmívelési kormány tömérdek szövetkezetet alakított, csak Baranyában 24 tejszövetkezetet alapított. A pénzügyminiszter éppen a Károlyi gróf szövetkezeteit 1.200.000 forinttal támogatja. Az igazságügyminiszter most készíti a szövetkezeti törvényt. Csak nem szabad az agrár-mozgalmat úgy vezetni, mintha a *gazdák más érdekkörök, más osztályok rovására akarnak előnyt biztosítani maguknak.* (Lásd vezérezikünköt.) Magyarországot nem lehet külföldi minták szerint vezetni. (Zaj a baloldalon: Végre önök is belátják.) Magyarországon az osztályok közt levő barázdákat nem szabad árkokká kiszélesíteni, hanem az egybeolvadást kell elősegíteni. Elismeri, hogy van nézet-eltérés közté és a szabadelvű párt néhány szónoka közt, például Sólomossy bárónak a hitbizonyokról mondott szavait sem helyesli, de mért fáj a Polónyi és Károlyi Sándor feje ezért?

Attérvén a Polónyi beszédjére, ez egyszer igazat ad neki.

Polónyi: No! no! (Zajos derűtség.)

Darányi: Igaza van, a szabadelvűpártban voltak nézet eltérések. De hát ha hallgat ez a párt, akkor azt mondták: Ime ez népes, de holt párt. Ha pedig beszél, akkor azt mondják: Egy meghasonlott párt. (Derűtség és ellentmondás balfelől.) Nem az a baj. Az ellenzék, mely a képviselőház nivójának leszállásáról beszélt, látja, hogy olyan nemzedék jött a Házba, mely magas színvonalon álló vitát provokált. Ezért fáj nekik a mi fejünk. Ajánlja a költségvetés elfogadását. (Eljenzés jobbról.)

A többség a költségvetést megszavazza.

Szünet után Rakovszky István beszélt a tétel elein.

Hirlapírók ünnepe.

— A mai hangverseny. —

Egy olyan eszmének diadalát ünnepelik meg a nagyváradi hirlapírók a mai fényes hangverseny keretében, melyet másfél év előtt Nagyváradon vetett fel és azóta örvendetesen, szép reményekre jogosítva meg is valósított a vidéki zsurnalisztika. A nagyváradi közönség

lelkese és felejtethetlen vendégszeretete adta meg akkor alapját az immár megalakult és a vidéki sajtó becsületére az egész országban tért hódító »Vidéki Hirlapírók Szövetségének, a nagyváradi közönség megtisztelő bizalma és a rokonszenve teszi lehetővé ma, hogy olyan fényes programu hangversenyyel viszonzhassuk áldozatkészségét, mely ritkítja párját a farsangi hangversenyek krónikájában.

Tévedések kikerülése és a tegnap elkövetett sajtóhibák rektifikálása céljából első sorban azt hozzuk köztudomásra, hogy a hirlapírók mai hangversenye **fél nyolcz órakor kezdődik** pontosan, miért is tisztelettel kérjük a résztvevő közönséget, hogy helyüket már hét órakor foglalják el. A hangversenyre Egyéb-ként már *az összes ülőhelyek el vannak adva* és ma este már csak földszinti és állóhelyek lesznek kaphatók a pénztárnál, a mely jegyek elárúsítását, valamint a felülvezetések jegyzékét *Láng Józsefné és Fehér Dezsőné* urhölgyek voltak szívezzek elvállalni.

Kérjük a hangversenyen résztvevő közönséget, hogy hangverseny után egy félóra a mellék torembe visszavonulni sziveskedjenek és azután tiszteljék meg a hirlapírókat és a szereplő művészeket azzal, hogy teljes számban *vegyenek részt a hangversenyt követő bohéme vacsorán*, mely ugyancsak a Fekete Sas nagyertermében a *la karte* lesz rendezve. Hogy vacsora után a hölgyek óhaja is teljesülhet az könnyen megeshetik, mert hiszen ott lesz Hamza Gyuszi bandája és *tánczosok* is csak akadnak a hirlapírók és hirlapíróbarátok nagy gárdájában.

Mert bármilyen fényes és művészi élvezetet ígérő is maga a hangverseny, de az igazi bohém hangulat, jókedv és pajzanság, mely életető fűszere minden újságíró mulatságnak, majd csak a vacsora alatt és vacsora után fog igazában megnyilatkozni.

A mai hangverseny programjában némi változások estek ugyan, de annak érdekessége különben csak növekedett. Így első sorban *Gál Gyula* helyett, a kinek az utolsó perczen elhárítatlan akadályok tették lehetetlenné eljövételét, *Ballassa Jenő*, a Vígsház másik ki-

váló művésze, a nagyváradi közönség kedvence: »B a s á«-ja működik közre, a ki jeles írónak, *Benedek Elek*nek velünk szemben tanúsított megtisztelő szivességét hajtja végre, a mennyiben Benedeknek »A beszélő baba« című művét fogja *Balassa* előadni.

Másik érdekessége *Déri Jenő* lesz a mai estélynek. *Déri* az arad-nagyváradi szintársulat fenomenális hangu tenoristája, a kit most fedezett fel *Leszkay* és már néhány fellépése után valóságos extázist idézett elő csodás erejű és esengésű hangjával a műértő közönség körében Aradon. Meg vagyunk róla győződve, hogy a mai hangverseny sikerében is oroszlanrésze lesz a kitűnő művészeknek, a ki nyáron vonzóereje lesz a nagyváradi színikörnek.

A többi szereplő vendégművészeket már jól ismeri a nagyváradi közönség és így minden fölösleges dicsőhymnus helyett ismertetjük magát az érdekes műsort a következőkben:

Műsor.

a nagyváradi hirlapírók által a »Vidéki Hirlapírók Szövetsége« javára 1897 február 24-én rendezendő hangverseny-estélyen.

1. *Katonazene:* Nyitány. Kéler Edétől.
2. Prolog. Irta: *Fehér Dezső*; szavallja *György Ilona*, a kolozsvári nemzeti színház tagja.
3. Részletek »Faust« és a »Bajazzók« című operából. Énekli *Déri Gyula*, az arad-nagyváradi szintársulat tagja. Zongorán kíséri *Vomacka József*.
4. »*Eleven Ujság*«, melynek rovatai következőképen lesznek betöltve:

Vezérezik: Dr. *Várady* Zsigmond.
Tárca: *Lovassy* Andor.
Társadalmi ezikk: Dr. *Vucskics* Gyula.
Országgyűlés: Dr. *Dézi* Géza.
Borgisz: *Fehér* Dezső.
Hírek: *Halász* Lajos.
Tudomány, irodalom: Dr. *Bodor* Károly.
Színház, művészet: *Szalóki* Elek.
Hymen, halálozás: *Nagy* Endre.
Egylet: Dr. *Adorján* Armin.
Táviratok: *Vidosits* Gyula.
Közgazdaság: Dr. *Sarkady* Lajos.
Törvényesék: *Kerényi* Miklós.
Nyiltér: *Adorján* Emil.
A nyomda: *Láng* József.

Szünet.

5. *Katonazene:* Részlet a »Bánk Bán« című operából.

az időben az eretnekségnek felette elterjedése s a lelki atyák nem léte miatt, hogy majd csak nevezettel volt pápista, aki megmosadott is a hitben. Az anyaszentegyház semmi rendtartásának s ajtatosságának még híre sem hallatott, nem hogy láttatott volna ezen Tiszán innen (toldrajzilag: túl) való földön, »Ha valahol szerzetesek megszállottak annyira üldöztek, hogy például, Nyír Bátorban, kétszer s háromszor is reájok gyújtották szállásukat az eretnekek, hogy maguk közül kiürthassák őket. A holyet, hol katolikus pap »ült vagy ahová csak ért is, megmosták«, mint valami megfer-tőztet. Mindamellet találkozott egy-egy Isten lelkétől vezérelt katolikus pap, ki nem gondolva gunynyal üldöztetéssel »Missionárius formán járt falunkint, hat, sőt nyolcz mérföldnyire és tovább is... az kiket életben talált, gyóntatta, halálra készítette, a holtakat temette, a szülőtteket keresztelte, nyomorúságban, nyavalyában levőket vigasztalta... az igaz hitben elhidegedett szegény lelkeket, kik már megöregedvén, ifjúságoktól fogva sem voltak szent gyónáson, sem templomban nem jártak, csak hogy mégis névvel megtartották hitüket, de akik el is hajlottak az igaz hittől, azokat felébredtetten, az anyaszentegyházba behozta.« És élt abból, mit az emberek Isten nevében adtak neki.

De éppen e szomorú korszakban készített Isten a magyar katolikus egyháznak egy nagy vigasztalást, kézzel fogható jeléül annak, hogy amikor legnagyobb a veszedelem, legközelebb az Isten.

A jezsuita atyák váradai működése csak

néhány évre terjedt, de ez a kis idő is elegendő volt arra, hogy az isteni gondviselés a jezsuiták iskolájába vezérelje s későbbi rendjök tagjává avassa Várad szülöttét: *Pázmán* Pétert.

Ezalatt a magyar királyok főkegyuri joguknál fogva mindig neveztek ki váradai püspököket, de akik, míg Várad Erdélyhez tartozott s Erdélyben külön fejedelem uralkodott, nem foglalhatták el váradai székeket. Birtokaik közül is csak ahhoz a kevéshez juthattak; de ahhoz sem mindig, ami az erdélyi fejedelmek hatalmi körén kívül esett. Ilyenek voltak Pest-megyében Szada, Lőrinczi és Veregyház, a Tiszántúl Püspök-Ladány, Kis-Rábé, Báránd, Udvari, Súr-Pásztó, Tisza-Füred. Ilyen volt volna a borsodvármegye Aszalió is, de azt még I. Ferdinánd király a kácsi Serédi Gáspárnak elzalogosította. Ilyen körülmény között Várad püspökei csak kinevezett püspökök voltak s rendszeren valamely más javadalommal is bírtak, többnyire a jászai, szepesi vagy a leleszi prépostsággal, és prépostságuk helyén székeltek.

Kénytelen távollétük alatt a váradai püspökség ősi képe egyre jobban változott. A régi, emlékszerű, sokszor ikertornyú egyházak (Szalacson, Belényesen, Kőte-Gyánban, Herpályiban, Biharon, Ábrányban) a protestansok birtokába mentek át vagy elhagyatva pusztultak el.

Azok a kalotaszegi egyházak is, melyeknek egyikét az 1896-iki ezredéves kiállítás milyen-olyan utánzatban mutatja be, »mert építésmódjuk a legmagyarabb«, egytől-egyig most a protestansok kezében vannak, de eredetileg katolikus kezük építményei.

Várad valamennyi régi egyháza elpusztult. Alig hihetnők el, ha szemtanu nem mondaná s mondását egyéb történeti emlékek is nem támogatnák, hogy csak 1557-ben, Várad ostroma idején, nem kevesebb, mint *tizenegy egyház lett semmivé.* Varkoch Tamásnak — írja Verancsics A. — egy kevesi hóta (1559) előtt adá kirélyné asszony (Izabella) Váradot tisztül, ki Váradon mind elrontatá az egész káptalanházakat és a sok szentegyházakat: Szent-Ferencz klastromát, Szent-Jakobot, Szent-Mihályt; Vadkertben (külváros) Mindszentet, Szent-Keresztet, az Ispitályt, a várban Szent-Jánost, Boldog-asszonyt, a szegin Szent-Istvánt, Szent-Pétert, Szent-Lelket. Sicarius templorum Dei mind eltörteteté, pusztitá, semmivé téve. Deus iudicet opus eius!

Utólsónak maradt a pusztulásban az *ős székesegyház és abban Szent-László király márványból faragott, Islentől megáldott, száz-ezrek csókjával illelt, köllöktől megénekelt sirja.* Oltárait már rég kihányták, szobrai, fal-festményeit megcsontították, sirjait feldúlták. Kincseket érő szerelvényeit. Ecsed várába szállították megőrzés végett, de azok mindegy szállig odavesztek. Vagyis mégis fennmaradt belőlök egy darab. Feltűnő volt mindig mindenki előtt, hogy Szent-László király ereklyetartó mellszobrán (herma.) mely most Győrben van, a korona sehogy sem egyezik a szobor művezetével, hogy az egészen más izlésű, későbbi mű. És ime, most kiderül, hogy mikor a váradai székesegyház kincsei Ecsedbe szállítottak, akkor ecsedi várnagy Szokoli György volt, ki Szent-László koronáját hogy, hogy nem? ma-

6. Férjhez menjek-e? Monolog. Szavalja *Delli* Emma, a Vigszínház tagja.

7. A beszélő baba. Irtá: *Benedek* Elek. Előadja *Balassa* Jenő, a Vigszínház tagja.

8. a) Magyar népdalok. b) Millióra! műdal. Szövegét írta *Jókai* Mór, zenéjét *Tarnay* Gyula. Hamzy Gyuszi zenekarának kísérlete mellett előadja *Órley* Flóra.

9. Epilog: Irtá *Lovassy* Andor, szavalja *Megyeri* Dezső, a kolozsvári nemzeti színház igazgatója.

10. Társasvacsora.

Ime ez a mai hangverseny estély teljes programja, mely méltán aspirálhat a legmagasabb igények kielégítésére és a melylyel azt hisszük a közönség elismerését ki fogják érdemelni a szereplők.

A művészek közül már tegnap este Nagyváradra érkeztek *Delli* Emma kisasszony, aki *Busch* Dávid főmérnök vendégszerető házához szállt; továbbá *György* Ilona kisasszony és *Déri* Jenő. Táviratilag mára jelezték érkezésüket *Megyeri* Dezső és *Balassa* Jenő urak.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Márczius
1. Megyei közigazgatási ülés, d. e. 10 órákor.
 2. Sebes-Körös társulat közgyűlése d. u. 3 órákor.
 4. Közigazgatási ülés a városházán, d. u. 3 órákor.
 10. Németh Sándor sajtópöre dr. Pöchy Károly ellen.
 11. Városi közgyűlés d. u. 3 órákor.
 19. Katonai lövésár Nagyváradon.
 17. Megyei ülés, d. e. 9 órákor.
 24. Sajtópör a Szabadság ellen.
 - 31—április 2. Fősorozás.

* **Az új oltár.** Nehány nappal ezelőtt érkezett meg a dal, az ének, a művészet, a katolicizmus hazájából, Itáliából az új karraírt márvány oltár, persze igen sok darabban. Két teherhordó kocsinak is dolgot adott a 112 métermázsa súlyu teher elszállítására a székesegyház elé, sőt a köveket is megtergálta itt-ott. Most már ben vannak a nagy gondalal esomagolt márványlapok a templomban, a kupola alatt s ott maradnak, míg a kőfaragó olasz meg nem érkezik s ki nem

gához vette. A koronán később Szokoli két fia megosztott úgy, hogy két felé törték, s az egyik félkorona aztán Melyth Pálhoz került, ki azt 1603-ban Rudolf császár-királynak ajánlotta fel. Ebből világos, hogy miért van Szent-László koronáján újabb korona? de az is világos, hogy ott ahol volt az eredeti korona, ott volt a helye is a váradi székesegyház többi kincsével — megőrzés végett.

Igy pusztult ki a székesegyház apránként minden cikkeiből. A XVII-ik század első éveiben már csak pusztá falai álltak, azok is az 1598-iki és 1604-iki ostromok golyóitól nagyon megviselve, de legalább még álltak. 1609-ben már szentélye nem volt; 1618-ban pedig eltűnt a föld színéről: Bethlen Gábor fejedelem lebontatta.

Amikor pedig a törökök 1660-ban Váradot elfoglalták, a város régi hitének, de régi dicsőségének is emlékei: a szent királyok éreztöbrái szintén végpusztulásra jutottak. Ugyanekkor pusztultak el a káptalani levéltárak s velük nemzetijogszokásainknak, hazai történelmünknek annyi százados emléke!

Mennyi veszteség! de valamennyi között talán a legnagyobb az, mely isten büntetésének is beválik, hogy a nagy Biharvármegyében merőföldiken át nincs akkor lakott falu, csak elpusztult faluhelyek, melyeken utóbb, amikor ismét megnépesülnek, az őse, e katolikus magyarok öröksége idegenek, vajha, ne ellenségeink kezére szállt legyen.
Rachel plorans filios suos, et noluit consolari, quia non sunt. Rajtuk egyháza, hazára egyaránt.

csomagoltatja azokat. Április elejére kész lesz a gyönyörű oltár, mely székesegyházunkat egy ritka látnivalóval fogja gazdagítani. A legfeszültebb érdeklődéssel nézünk a készülő műdarab elé.

A kath. kör táncmulatsága.

A kath. kör márczius 1-én tartandó táncmulatsága iránt minden oldalról oly óriási érdeklődés mutatkozik, hogy a kör tegnap este tartott ülésében elhatározta, miszerint erre való tekintettel az estélyt nem a kör helyiségeiben, hanem a »Zöldfa szállodá«-ban fogja megtartani, mit ez uton hoz a meghívott közönség tudomására.

Együttal megállapították a végleges hangverseny programot is, mely a következő:

M ű s o r:

1. Eckert: Hajósdal, éneklí a kör dalárdája.
2. Chován: Magyar táncok, zongorára és kézre előadják Korda Irén és Géczy Irén urhölgyek.
3. Flotow: Gondűző, éneklí a kör dalárdája.
4. Filippó, monolog Gabányitól: előadja Kovács Jenő ur.
5. Lányi E. Vadászdal, éneklí a dalárda.

A mulatságnak a »Zöldfa« szállodába való áthelyezésével sem változik meg háziasszony jellege, miért is a rendező bizottság kéri a mélyen t. hölgyközönséget, miszerint lehetőleg egyszerű toilette-ben sziveskedjenek megjelenni.

Az estélyre Nagyvárad előkelő családainak legnagyobb része megígérte és kilátásba helyezte eljövételét s így bizonyos, hogy a mulatság egyike lesz a farsang legelítettebb s legfényesebb mulatságainak.

Tudatja továbbá a rendező bizottság, hogy a kör összes tagjai családjaikkal együtt meghívottaknak tekinthetik magukat, még az esetben is, ha tévedésből vagy a meghívónak a postán való elveszése folytán meghívót nem kaptak volna is, mi egyébként majdnem kizárt dolognak tekinthető, a mennyiben a meghívók első sorban a tagoknak küldettek szét. — Az estélyen igen csinos tánczrendek lesznek, melyeknek kivitele bizonyára általános feltűnést fog kelteni.

Ugyane mulatságra vonatkozólag a rendezőség a következő meghívót teszi közre:

Van szerencsém a tánczrendező bizottság t. tagjait felkérni, miszerint ma este 6 órákor a »Kath. kör« helyiségében megjelenni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1 97. február 24.

Bozóky Géza,

rendező bizottsági elnök.

* **Uj kanonok.** Ő Felsége Sz m r e c s á n y i Lajos tiszteletbeli kanonokot és érseki titkárt az e g r i főszékesegyházi káptalanban utolsó mester kanonokká nevezte ki.

* **Szaz éves lelkész.** Századik születésnapját ünnepelte a napokban Zeroga Giuseppe reccoi lelkész, ki hivatalát még ma is a legjobb erőben és egészségben tölti be. Az agg lelkész öt pápát élt tul eddig, névszerint VII. Pius, XII. Leót, VIII. Pius, XVI. Gergelyt és IX. Pius; a hatodik a jelenlegi pápa XIII. Leo és ki tudja, hogy az oly szívós életű pap ezt is nem fogja-e túlélni? A jubiláns még ma világosan emlékszik rá, amikor 1815-ben VII. Pius pápával a reccoi kis hidon találkozott. I. Napoleont is látta Genuában, hol a világhódító akkor a város új terén csapatszemplét tartott.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakszabottsága holnap, február hó 25-én délután 4 órákor ülést tart a városházán. Két tárgya lesz az ülésnek, a melyekre véleményt kér a városi tanács. Az egyik Guttman Béla kérvénye, a melyben 5000 frt. meg-

fizetését kéri, mert atyja annyi összegre biztosította, ha 20. életévét eléri. A hagyatékból azonban nem fizették a biztosítási díjat s így a kötvény érvénytelenné vált. — A másik tárgy a betétszerkesztési munkálatokkal kapcsolatos.

* **A hatóságok kiadványai az akadémiáknak.** A kultuszminiszter felkérésére a belügyminiszter leiratot intézett a törvényhatóságokhoz, hogy a hatóságok által közzétett hivatalos kiadványokat az egyetemeknek s az összes jogakadémiáknak könyvtárak részére, ha nehézségekbe nem ütközik, egy-egy példányban küldjék meg. A felsorolt jogakadémiák között van a nagyváradi kir. jogakadémia is.

* **V. H. Sz.** A vidéki hírlapírók szövetségébe az újságírók jóakarói közül újabban következők léptek be pártoló tagoknak:

Gyalokay Lajos törvényszéki elnök.

Dus László városi főügyész.

Dr. *Weisz* Márton.

Dr. *Sziklay* János (Budapest).

A kik a hírlapírószövetségbe pártoló tagokul óhajtanak belépni, azok Bármely lap szerkesztőségében, vagy ma este a hangverseny-pénztárnál kitett iven jelentkezhetnek.

* **Rekvium.** Az oly korán elhunyt dr. H o v á n y i Gyuláné lelkiüdvéért tegnap reggel a Szent László templomban requiem volt, melyen a kiterjedt rokonság nagy számban volt jelen.

* **A színház építése a Bémer-térre.** Részletesen ismertettük a nagyváradi állandó színház helyére vonatkozólag *Sztarill* Ferencz jónevű fiatal építész által készített új tervezetet, a mely szerint a város megterhelhetése nélkül a Bémer-térre felépíthető a színház. Az új tervezet, a mely széles körben keltett megérdemelt figyelmet, közbeszéd tárgya városzerte s pár nap mulva tekintélyes törvényhatósági tagok betérjesztik a törvényhatóság elé. Az érdekeltek már majdnem kivétel nélkül meg vannak nyerve az eszmének s hajlandók hozzájárulni a terv kiviteléhez.

* **A pestis.** A nemzetközi egészségügyi konferenzia tegnapi ülésén Velenczében az angol képviselő bejelentette, hogy az *angol kormány* elhatározta, hogy a *zarándoklásokat Indiából Mekkába a folyó évre okellenül betiltja.* Miután az államok képviselői illető kormányaik nézeteit kifejtették, az értekezlet elfogadta azt az indítványt, hogy azok az *államok, melyekben mohamedánok laknak, a rendelkezésükre álló eszközöket igénybe véve, országaikból a zarándoklásokat tiltásuk be, vagy legalább is korlátozzák.* — Fiuméből telegrafozzák, hogy tegnap este a Nubia angol gőzös Kalkuttától Kolomba és Port Szaid kikötők érintésével teljes jutarakománnyal oda érkezett. Miután a gőzöst Port-Szaidban is szabad forgalomhoz bocsátották és rakományát csak Kalkuttából származott, egészségügyi okmánya teljesen rendben volt, az orvosi vizsgálatai a legénység egészségi állapotát kedvezőnek találta, a hajót Fiumében is korlátlanul szabad forgalomhoz bocsátották.

* **A Sakkör felavatása.** A nagyváradi Sakkör holnap, esütörtökön kezdi meg működését. Ez alkalommal avatják föl az új helyiséget (Alacs és Ritter czukrászdája) s ugyanczen alkalommal *Gesztesi* Ödön a Sakkör titkára a táblanélküli játékot fogja bemutatni, *Fiedermann* Antal pedig több ellenféllel egyidejűleg játszik. A megnyitás kezdete d. u. 5 órákor lesz, melyre az egyesületi tagok ez uton is meghívotnak.

* **Politirozott nők.** Valahányszor New-Jork előkelő hölgyvilága ugynevezett nagy toilletet csinál egy bábra, vagy egyéb hasonló alkalomra, hogy feltűnést keltsen akkor rendszeren kifényezi, kicsiszolja a karjait és vállait. A dör kifényesítésének módja a következő: Először megmossa az illető karjait rózsavízben,

de jó alaposan mikor ez megtörtént, akkor arany krémmel keni azokat be, mely mintegy negyedóraig marad rajta. A negyed óra eltelével egy egész finom flaneldarabbal töröltetik le az arany festék, s helyette »Baby«-puderral le a kifényesítendő tagokat és ezt ismét nagyon gondosan eldörzsölik a testen, hogy jól rá tapadjon. Ha a nő ezen a procedurán keresztül ment, akkor testbőre tellesen fényessé lesz, akár a kicsiszolt márvány és csodálatosan finom formát kölcsönöz a testnek. Kétségtelen, hogy ennek a hű divatnak óriásiáig fel fognak szaporodni a kedvelői, a tengeren innen is.

* **A Péczy-díj nyertese.** A magyar tud. Akadémián tegnap ítélték oda a bírálók harmadikban az ezer forintos regény-díjat, melyért csak történelmi és társadalmi regények pályázhatnak. A legelső kiosztáskor drámát honoráltak ezen nagy díjjal: a Bartók. *Thurán Annáját.* Két évben Jókai vitte el azt a *Tenger-szemű hölgygyel* és a *Sárga rózsával.* Az idei győztes Pálffy Albert veterán írónk, kinek félszázados irodalmi működése is elismerést nyert a kitüntetés által. Pályadíjazott regényének címe: *»A régi Magyarország utolsó éveiben«*, melyet a bírálók (Szász, Beöthy, Czulai) mint aránylag legjobbat beérkezett 60 versenytársa közül ajánlottak a megjutalmazásra.

* **A népkönyvtár ügye.** Serényen halad előre a népkönyvtár ügye. Az előjelekből s az eddigi adományokból ítélve már rövid idő alatt állani fog ez a hasznos intézmény, melynek kiszámíthatatlan előnyeit csak azok képesek kielégően mérlegelni, kik ismerik a külföld hasonló intézményeinek áldásos hatását. Tegnap a helybeli kir. jogakadémia tanári kara járult 5 forinttal a könyvtár gyarapításához, több tanár pedig könyveket adományozott.

* **Szemle a honvédség felett.** Bernolák Károly m. kir. honvéd altábornagy a tegnapi nap folyamán jelen volt délelőtt a honvédségnek a Wolfi-erdőben tartott lögyakorlatain; délután pedig a tisztikar hadijátékokat rendezett a térépeken. Az első nap eredményével a tábornok igen meg volt elégedve. Délben nagy ebéd volt Bernolák tiszteletére. A szemlét ma folytatják.

* **A próféta zászlaja.** Arról folyik most a beszéd, sőt már vér is, hogy a próféta zászlaját a törökök kezéből kicsavarják. A politikusok nyilatkozata ebben a dologban azonban úgy látszik, kevésbé ellentmondó, mint a történészeké. A zászló felől ugyanis a legzavarosabb fogaimak uralkodnak, a tulajdonképeni próféta zászló, a »szandsak serif (nemes zászló) mely a próféta családjában apáról fiúra öröklődött, az izlam legdrágább emlékeinek egyikét képezi, és az eski-serail kincstárában őriztetik. A zászlót sohasem bontják ki, mert egészen meg van viselve, elrongyolódva és félnek megérinteni. Van azonban egy igen régi időből eredő utánczata ennek a zászlónak, (zöld selzem arany rojtokkal minden felirat nélkül, a végén csak az »Alem« szó bevésve) melyet a ramazán ünnepen megmutatnak a népnek. Ha háború veszélye fenyegeti a birodalmat, akkor a zászlót kifizűzik a moséra. Csupán akkor viszik a próféta eme jelvényét a csatáért, ha a kalifa is táborba száll. Ez azonban csak egyetlenegyszer esett meg eddig, nevezetesen 1596-ban. Az igazi sandsak-serif állítólag az Omajádok és Abassidák idejéből ered és valószínűleg I. Selim hozta azt magával Egyiptomból. Ezen zászlóval egy másik szent zászlót szoktak rendszeresen összeévesztetni, mely azonban semmi esetre sem történelmi reliquia. A hagyomány ugyanis azt tartja, Mohamed a meggyilkolt koreisíták turbánjaiból egy fehér zászlót csináltatott és azt a harcztérre magával vitte. Egyes ő-törökök viszont azt hiszik, hogy a szent zászló Mohamed második nevének, A is átnak fekete gyapjuból készült függönyéből letérszálalva. Midőn a fehér zászlót a Szofia-mecsetre kifűzik, akkor minden töröknek háborúba kell indulnia, mondja Hammer Purgstall, a legelső orientálista történész egyike. Mint-

hogy már most a legutóbbi, 1876-iki háború idején a mecset tornyán semmiféle zászlót sem lehetett kifizűzni látni, nem tudjuk biztosan, hogy tulajdonképen szükséges-e a szent zászló kifizűzése ilyen esetekben, s zöldet, fehérét, vagy feketét szoktak-e kifizűzni.

* **Orthodox rabbiból róm. kath. plébános.** Érdekes vendége volt a múlt napokban a gyöngyösi szent ferenczrendi szerzetesnek: Dr. Besser róm. kath. pap. Ez a pap arról nevezetes, hogy évekként azelőtt a legfanatikusabb orth. rabbi volt Lengyelországban és most itt Magyarországon róm. kath. pap a Szepességben. Mióta áttért a kath. vallásra, 3-szor volt Rómában, ahol nagyon szeretik. Most is éppen onnan jött Trieszten, Bécsen és Budapestet át — Gyöngyösrre, ahol egy kis dolga volt. Onnan egyenesen haza utazott hívei közé a Szepességbe. Magyarul egy szót sem tud, de beszél 12 más nyelvet (beleértve a hébert, görögöt, latint és más keleti nyelvet.) A Talmudban kitűnő jártassággal bír. Tizenegy év óta működik mint kath. pap, mely idő alatt, — állítólag — sok reform. és zsidó családot térített a kath. hitre. Szenvedélyes térítő és a rabbikat mind szereit átteríteni. Mostani utja alkalmával is fölkereste a hatvani rabbit dr. Adlert. — de még eddig nem sikerült ezt a fiatal zsidó papot átterítenie.

* **Lopás a vasutnál.** Trei András vasuti munkás a raktárból nagy mennyiségű fát és petróleumot lopott. Azonban rajta vették és tegnap feljelentették a rendőrségnél. Tudatlansággal védekezik.

* **Elfogott cipőtolvaj.** Erdei Imre 16 éves hajdu-bagosi illetőségű csavargó, Ács Mihály nagyváradi lakostól két pár új cipőt lopott, de mielőtt meggorhatott volna fölön csipőket és bekisérték a rendőrkapitányi hivatalhoz.

* **Kocsi kiállítás.** B o d á n s z k y Lipót helybeli jóhírű kocsigyáros, ki már több kocsi-kiállításon kivívta a szakértők elismerését úgy csinos jó izlésű minta-kocsiért, mint azok jó elkészítéseért legutóbb a fővárosban tartott kiállításon is kitüntetve lett; f. évi márczius 14, 15 és 16-án ismételve nagy kocsiállítás rendez legújabb készítményű és Sttyli kocsijaiból és tetemesen leszállított árakban árusítja őket, mire e helyen is felhívjuk közönségünk becses figyelmét.

Csehi község a jegyző ellen.

A »Szabadság« f. évi február 23-án megjelent számában Szathmáry Ernő Csehi körjegyző a »Közönség köre« rovata alatt hosszabban igyekszik megegyezni a lapunk f. évi 35-ik számában »Csehi község a jegyző ellen« cím alatt irt cikkünket:

Annak idején megígértük, hogy a cikkre adandó választ, ha az tárgyilagossá lesz, közölni fogjuk. A körjegyző ur azonban első sorban is más laphoz vitte el a válaszát, a mit csak a lapoknál fennálló kollegiális viszony folytán kaptunk meg másnap este. Közöltük volna még így is, de arra nem éreztük magunkat feljogosítva, hogy a durva gorombaságokat kitoröljük egy névvel ellátott közlemény alól. — az izléstelen durvaságokkal pedig nem sérthettük meg a t. olvasók jóizlését.

Különbön Szathmáry Ernő körjegyző ur hosszú lére eresztett válaszában tagadni akarja a megtörtént s általunk közölt dolgokat, de e helyett azokat megerősíti.

Nem csudálkozunk ugyan rajta, de mégis felelünk, hogy a jegyző ur nagyon kezdetleges fogalommal bír a hírlapírói jogok és köteleiségekről, mert annak teljes tudatában nem nevezetné ismételtén a »névtelenség, köpenyegében burkolódnak« a cikk íróját, mert azon közlemény egész menete eléggé igazolja, hogy a »Tiszántul« hivatásának magaslatán állva csupán egy község általa idő előtt el nem bírható felháborodásának volt tolmácsolója; tartózkodva a megtámadottnak vélt védekező jegyző személyes ténykedéseire vonatkozó s velünk is közölt adatok szelvézetésétől. Sőt az esetben, ha a vádak nem találnának igazolást, védelmet kért számára.

A csehi körjegyző ur általa védekezőnek

képzelteteket különben általánosságban elfogadjuk s mint az általunk közölték őszinte megerősítését nyugtázzuk is; mert:

1. Beismeri, hogy a körjegyzői iroda szerinte 2 és fél napig be volt zárva, s *azt csak a fősztolgabíró által kirendelt csendőri karhatalom volt képes kinyitlatni.* Vajjon e 3 nap alatt nem szünetelt-e a közigazgatás általános menete? vagy a közigazgatásnál 3 nap nem is számottevő?

2. Elképzelhető-e hogy egy jogos téren álló magán személy annyival inkább pedig egy hivatalnok, egy a kör érdekében fennálló s úgy éjjel, mint nappal bárki által felkereshető helyiséget minden szövtátság nélkül az orra előtt bezárni engedjen? Ez tehát megmagyarázza a hir forrásunk által szinezett elégtelenséget.

A körjegyző ur jóhiszeműségében és helyesnek vélt eljárásában ez idő szerint sincs jogunk kételkedni, de mert a bekövetkezett tények igazolták, hogy a nagyobb kellemetlenséget kikerülendő a jegyző ur határozott ígéretet tett még arra is, hogy hivatalától mielőbb megválk; de mert, ha a nváradí vásáros napon hétfőn kedden a körjegyzői iroda be ismerése szerint is zárva volt, el kellett fogadni Hájó községi lakos Csileser János, rontói lakos Grau Tótyer azon bmondását, hogy járlat jószágokra nem kaptak, csak felettes hatósági igazolványra.

Hogy a postai küldemények tényleg a körjegyző kikerülésével nyertek elintézését, azt, hogy nevet említsünk Graur Tótyer rontói lakos mondta be, állítván, hogy Rontón az e nemű teendőt Böhm György rontói lakos káptalani erdész ur teljesítette.

Egy tétel foglaltatik a védekező jegyző ur nyilatkozatában, nevezetesen pedig az, hogy Onáka János egy tényleg Csehiben és Onáka János nevére kiállított lójárlat forgalomba hozatala miatt lett letartóztatva s hogy az eszt állító valótlan dolgot állított, — tehát hazudott. — A vizsgálat hivatott kideríteni, hogy menyiben bűnös Onáka, de hogy a napokon keresztül tartó csendőri vizsgálat által felidézett felháborodás és titkolózás közben a lakosság nem csupán a megfelelő tényt és annak megfelelőleg adta elő, azon éppen jegyző urnak nem lehet csudálkozni, annyival inkább, mivel a nép órákon keresztül csak azt tudta, hogy Onáka lólopás gyanuja miatt vonatott vizsgálat alá.

A védelemnek többi czélzásaira és csipkedéseire nem válaszolunk, hanem e helyet idézzük azt az őszinte vallomását, hogy: »a község lakosai, — kiknek »feltetlen! — bizalmát eddig bírtam, a kérdéses eset óta tartózkodó állás pontot foglalnak el velem szemben.« *Nem kell ehhez kommentár.*

A kolozsvári sajtóper.

— (Saját tudósítónktól.) —

Február 22-én kezdte meg a delegált kolozsvári sajtóbírószágot azt a nagy port felvert sajtóper, melyet Szenthmáry, a marosvásárhelyi törvényszék elnöke indított Pálffy Mihály ügyvéd és a »Közérdek« szerkesztője ellen. Pálffy az említett lap 1896-iki 1—7 számában alaposan helybenhagyta a törvényszék elnökét s elmondta leikiismeretlen hivatalnoknak, tudatlan, szívtelen, igazságtalan embernek, a nepotismus hívének, szóval mindennek, épen csak becsületes, tisztességes embernek nem.

A tárgyalás 11 órakor kezdődött Mikó Imre elnöktele alatt.

Elsőrendű vádlott: Pálffy Mihály 54 éves, unitárius, nős, 5 gyermek atyja.

Másodrendű vádlott: Adi Árpád s harmadrendű vádlott: Stápjár István nyomdátulajdonosok mint kiadók.

Elnök először a közvádló levelet olvastatja fel, melyre a főügyész megjegyzi, hogy nem egy, hanem 7 rendbeli rágalom illetve becsület sértés miatt emelt pa-

maszt. Azután a magánvádlevél olvasatik fel. Tutsék, az 1. rendű vádiott a magánvád ellen elévülés címén kifogást emel. A magánpanaszos védőjének, Rádl Ödön a gyvárad ügyvédnek ellenbeszéde után a törvényszék visszavonult, hogy ez ügyben ítéletet hozzon. Mikó Imre elnök 1/2 órai tanácskozás után kihirdeti, hogy a bíróság az elévülési kifogásnak nem ad helyet. Következik az inkrimált cikkely felolvasása.

Hivatalos személyről lévén szó a bizonyítás megengedtetik.

Elnök: Kérde Szentmariayt, igaz-e, hogy rendtelenségek voltak a hivatalában?

Szentmariay: Voltak, de a kiadó volt az oka. Ő vizsgálta eleget e hivatalt, de az hamisított s így lehetetlen volt ellenőrizni.

Pálffy ügyvédje bizonyos iratok felolvasását kéri, melyből ki fog derülni, hogy 92 fellebbezést találtak eldugva, azonkívül megrengeteg sok restancziát.

Elnök az iratok felolvasását megengedi.

Második nap.

A kolozsvári sajtóbíróság folytatólagosan azzal a kérdéssel folyalkozik, hogy az a bizonyos 92 eldugott ügydarab tényleg elintézetlen volt-e.

Tanuk vallomása szerint az ügyek tényleg elintézetlenek voltak, de az elnök nem jöhetett a család nyomára, mert a naplóba mint elintézetek voltak beírva.

A második cikkben arról van szó, hogy Szentmariay egy gyári céget hamisan jegyzett be. Bokor járásbíró mint tanu vallja, hogy a bejegyzés rá volt bízva, de mivel ő látta, hogy nem törvényes, kérte az elnököt vegye el tőle ezt az ügyet. Schuller, a kinek a cégbejegyzés átadatott, azt vallja, hogy ő nem érintkezett, mint a vád mondja, a cég jogi képviselőjével, Csombay ügyvéddel. Csombay ügyvéd szintén így vall.

Következik: »milyen színű a szemüveg« ez. cikk tárgyalása. Szentmariay arról vádoltatik, hogy azzal a hivatalnokkal szemben a ki 600 restancziát hagyott a hivatalban szeliden bánt el s azt, aki a restancziákat feldolgozta vádolta Mikó Károly járásbíró, mint tanu azt vallja, hogy rengeteg sok restancziát kapott az utódjaitól, holott a naplóban jóval kevesebb volt bevezetve. Tanu tett jelentést annak idején az elnöknek.

»31 napig ártatlanul fogságban« című cikkben az foglaltatik, hogy az elnök 2 ártatlan embert 31 napi vizsgálati fogságban tartott 31 napig.

TANÜGY.

Huszéves katolikus egyetem.

Most fordul a huszadik éve annak, hogy Franciaország kimondta az állami oktatásügyi monopólium utolsó menedékének, a felső oktatásnak — szabadságát. A francia katolikusok élőkön a leikes francia püspökökkel, mohón megragadták az alkalmat a két vagy több egyházi tartományból is csoportokba szövetkezve, megindították a kath. tud. egyetemek alapításának, tövises és nehéz akcióját, melynek nyomában csakhamar hét kath. tudományegyetem keletkezett. Ezek között leghatalmasabb kifejlődést nyert a lillei, melynek ma 6 tudomány-kara, 80 tanára, 600 tanulója van s melyen még a kath. publicisztika is már világhírű kurzussal dicsekedhetik. Franciaország 60 egyházmegyéje és a civilizált világ csaknem minden országa képviselve van ezen az új kath. egyetemen. Most ülte meg fennállásának

20-ik évfordulóját. Az ünnepi beszédben mgr. Bannard rektor ezt a kath. tudományegyetemet az isteni Gondviselés szakadatlan esodativésének (un continuel miracle de la Providence divine) nevezte. A szó szoros értelmében az alapító főpapok hite alapította, szeretettel, szakadatlan munkássággal, fáradhatatlan imával — semmiből, azaz mégis valamiből Számítottak az Istenre és a hívek áldozatkészségére és nem csatalkozának. A hívek milliókat adakoztak. Még nagyobb esoda volt, ugymond a nagynevű rektor magnificus, az intézet fentartása. »Száz szabadelvű törvénnyel sujtottak bennünket. Megvonták tőlünk az egyetem nevét és a vegyes vizsgáló bizottságot, a tudori fokozatok osztásában a pártatlanság biztosítékát. A tanítás szabadságát és az egyenlőséget korlátozó programokat nyomtak reánk és orvosi klinikáinkat létalapjaikban megtámadták. Mily küzdelmek, mily hevesek, mily szakadatlanul megújulók! Mily erőket központosított ellenünk a közhatalom, embereket, pénzt, anyagiakat, kedvezményeket, hogy haladásunkat meghiusítsa.« De az egyetem áll és virágzik.

Hol vagyunk még mi a kezdet kezdetétől?!

(M. S.)

EGYESÜLETEK.

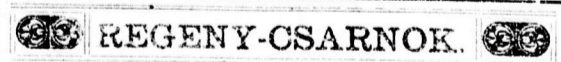
Az orvos-egylet ülése. A »Biharmegyei orvos-, gyógyszerész- és természettudományi-egylet« folyó évi március hó 1-én délután 4 órakor (Uri-utca, Akadémia) ülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezennel meghívom. Dr. Berkovits Miklós, egyleti titkár. Tárgy: A m. kir. belügyminiszter ur javaslata az orvosi kamarákról.

Igazságszolgáltatás.

Elmaradt sajtóper. Ma, február 24-ére volt kitzúve a Löwy Móríc által Kugel Sámuel ellen indított sajtóper végtárgyalása. Időközben azonban Löwy Móríc a vádat visszavonta, s így a tárgyalást nem fogják megtartani.

Az orvos rendelte. Erdély Mihály komádi lakos beteg lett és természetesen orvost hivatott. Az orvos azt rendelte, hogy mindent csak libasírral egyék. Erdélynek azonban se pénze nem volt, se libája. Kiment hát a rétre és pártját fogta 3 libának. A felesége meg szépen leülte és megfőzte, ezért a törvényszék Erdélyt kilencz havi, a feleségét pedig 3 havi börtönre ítélte.

Hamis eskü miatt állt a törvényszék előtt Szamek Éliás Schvartz Ignác vádolta, ki nála gazdatiszt volt és a felmondási határidőn belül elbocsátotta. A törvényszék első ítéletalkalmával hat havi börtönre ítélte, de ez ítélet feloldatott és új tárgyalás lett elrendelve. Tegnap tartották meg az új tárgyalást s a törvényszék Hlatky Endre gyönyörű védbeszédét alapul elfogadván, vádlottat a vád és következményei alól fölmentette.

Rab-szerelem.

Francia regény.

7.

Az elővigyázat által sügalmazott ezen eszme kivitele után kémlelő tekintet vetett körül. Az este alig evett valamit s a hideg fürdő csak még fokozta éhséget illetve étvágyat. Pár percnyi kutatás után nagy öröme érett epret talált egy lankás hely déli oldalán a pataktól nem messzire pedig málna bokrok voltak tevé érett szemekkel. Neki látott a természet terített asztalának hálával a gondviselés iránt mely érzetét a fogság sem tudta kiverni szívéből s miután derekasan letarolta a málnás és epres csemetéket kedélye egészen felvidámult.

Elterült a puha föld fűszőnyegen fejével az árnyékban lábával a napon s a patak csörgedése mellett könnyű álomba merült.

Alma körülbelül egy óra hosszát tartott midőn az ágak zöreje s egy frissen csengő női hang ébresztette föl melynek szavát mintegy még álmában vélte hallani.

Lassan felnyitotta szeméit de azzal a kitanult óvatossággal mely a fogházban második természetévé vált s meg sem mozdult hogy lehetőleg jól lásson anélkül hogy őt meglátnák. Hasztalan elő vigyázat volt, mivel már néhány perc óta két szem tekintett reá figyelmesen.

Tíz lépésre tőle ott állt az éneklő leány kinek hangja álmából felébresztette. Egy körülbelül 15—16 éves fiatal leány volt, kinek egyik kezében egy málnával félig felt vasszőkösár volt, míg a másikban egy jó karéj kenyéret tartott. Ott állt a patak partján meglepedkezvén az evésről csak hogy az alvót jobban szemügyre vehesse s megtudja hogy kicsoda. Griotte folyton mozdulatlanul maradt s úgy tett mintha folytatná álmát hogy jobban megfigyelhessen történéndőket s félig kinyitot szemével egy ránézett a leányra ki durva vászon inget viselt mely nyakánál szalaggal volt összekötve s meglehetősen rövid gypot-szoknyát mely alul kilátszottak megbarnult lábai melyen széles faczipők voltak mint a minőket a Bretagneba és Normandiában viselnek. Mesztelen karjai bronzszínűek voltak mint arca mely azonban az egészségtől és hőségtől piros rózsákkal volt telehintve. Dus barna haja, melyet homlokán egy vásári olcsó csont fesű rosszul tartott össze hullámozó vonalakban hullott vállára és homlokára majdnem eltakarva nagy febate szeméit melyet tágra nyitva kíváncsian és félig gyanakodva nézték a fűben fekvő Griotte-ot. A vizsgálódás eredménye azonban nem látszott kedvezőtlen lenni az ifju fogolyra nézve mert a 16-os szám nem volt kellemetlen alak még a magas fűszálaktól félig eltemetve sem s a reggeli fürdő eltávolította a fogság nyomát arca és ajkai visszanyerték azt az élénk színt a miért őt Griotte-nak hívták s a mint gondtalanul aludt a fűben jó fiúnak látszott. A leány kissé megnyugodva néhány lépéssel közeledett feléje ki elérkezettnek látta az időt tettetett álmának félbeszakítására.

Nagyott ásitott kinyujtotta karját s úgy tett mintha akkor ébredt volna fel megdörzsölte szeméit s felemelkedett. A fiatal leány ajkai gunyos és csintalan mosolyra nyilak.

Hop! kiáltott úgy látszik nagyon mély az álma.

Terítettét, ha az ember kifáradt, tudja akkor úgy alszik mint a csap. . . Az alvó ember nem éhes.

Pedig mint remélik azelőtt sem börtölt valami nagyon mondá a leány gunyósan tekintve a lekoppasztott eperbokrokra melyek levelein még most is rezgett a reggeli harmat s villogott mint valami tiszta vizű drágakő. Ez a hely még tegnap este tele volt eperrel s most alig van már valami.

Elkacagta magát s a jó kedély ez öntudatlan nyilvánulás megoldá a Griotte nyelvét is.

Hisz ez a számóca olyan mint a víz nem csillapítja az éhséget tekintetét vetett a fiatal leány kezeiben levő kenyér darabra.

A leány megértette a néma ékesszólást mely olyan félremagyarázhatlan volt.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A krétai véres zavarok.

Az európai flotta elsütött ágyuinak hangjai minden valószínűség szerint változásnak voltak a hirdetői a háborgó szigetén. Ez azonban csak akkor fog bekövetkezni, ha a hatalmaknak utban levő többi hadihajói is megérkeznek. A görögöket roppant meglepte az energikus fellépés s a végső fokra csigázta izgatottságukat. Hogy dühüket kiadják, mindenütt

tüntetések rendeznek a hatalmak s főleg Németország ellen, melyre legjobban haragszanak, mert legveszedelmesebb górgokkal lövöldözött a görögökre. A krétai görög csapatok egészen negligálják a bombázást, mert újból támadásra készülnek Kána ellen, Kandiát (Herakleiont) pedig szorosán körül zárták. Az európai flotta abban álapodott meg, hogy 48 órai hadéket ad a görögöknek.

A mai nap táviratai a következők:

A görögök újból támadnak.

A t h é n, febr. 23.

Ötezer krétai görög Korakasz volt kapitány vezénylete alatt Kandia városát teljesen körül zárta. Az ostromlott várost a vízforrástól elvágták.

A t h é n, febr. 23.

A kaneai felkelők megint a városhoz közelednek. Az idegen hajók parancsnokai hosszas tanácskozásokat tartanak.

Athén, febr. 23. (Saj. tud. táv.) A felkelők bombázásának híre itt óriási isgatottságot keltett. A lapok nagy túlzással olyan jelleget adnak a dolognak, mintha a *navarini* tengeri csata ismétlődött volna fordított kiadásban. A görög csapatok bombázásának oka az volt, hogy ezek megtámadták Akrotirit és a haleppói fellegvárat. A görög táborban több mint száz török fogoly van, közöttük néhány tiszt is.

Athén, febr. 23. (Saj. tud. táv.) A városban leirhatatlan elkeseredést szült a hadihajók bombázásának híre; különösen nagy az elkeseredés a németek ellen, akik állítólag melinit-füvedékeket használtak. Ma este a lakosság viharosan tüntetett a németek ellen. A rendőrség elrendelte az üzletek bezárását.

A görög nép barátai.

Róma, febr. 23. (Saj. tud. táv.) *Három hatalom* bizalmasan feljánylotta Görögországnak szolgálatát arra az esetre, ha Krétában megszünteti a további ellenségeskedést és ha *Macedóniában* létsz előkészületeket.

Raguza, február 23. (Saj. tud. táv.) Az albán törzsök arról értesítették a portát, hogy hajlandók 30.000 főre rugó segítő csapatot rendelkezésére bocsátani, de felszereléséről magának az államnak kellene gondoskodni.

Budapest, február 23. (Saj. tud. táv.) A macedóniai forradalmibizottság emissziósai fegyvervásárlás végett ideértek. Az emissziósok azt állítják, hogy minden elő van készítve, hogy Macedóniában tavasszal kitörhessen a forradalom.

Budapest, febr. 23. (Saj. tudós. táv.) A »Piccolo« jelenti Czettiniekől, hogy 805 főnyi albán fölkelő csapat indult Macedónia ellen. Az albán liga parancsot kapott, hogy szervezkedjék. Albániában 12 török redif-zászlóalj mozgósitának. Nikischben két honvédszázadot összpontosítanak. Montenegró is készül a mozgósitásra.

Konstantinápoly, február 22. (Saj. tudós. táv.) Fotiades bey, a Kréta számára ujonnan kinevezett főkormányzó

holnap a Lloyd hajón indul el Krétába. Ma a nagykövetek gyűléseztek.

Mit szólnak a hatalmak.

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) A krétai helyzet teljesen tarthatatlan lett. A Kréta előtt levő hajók parancsnokai maguk azt telegrafálták a nagyhatalmaknak, hogy passzív tartással nem lesznek képesek Krétát pacifikálni és hogy energikusabb eljárás nagyon ajánlatos volna. Diplomáciai körökben azt hiszik, hogy a tegnapi közbelépés sokkal energikusabb eljárásnak kezdete. Pétervárról azt jelentik, hogy a görög király még sokkal keményebb hangon beszélt az orosz követtel, mint az eddigi telegramok jelentették. A király azt mondta az orosz követnek, hogy a hatalmak nyolcz hónap alatt a képtelen rendőrségnél egyebet nem hoztak létre; nagyon jól tudja, hogy Kréta annexiójához való ragaszkodása miatt magára zudítja a hatalmak haragját, de a népe mögötte van és ő neki ez a fő dolog. Hír szerint a pétervári görög követ ugyanily hangon beszélt.

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) Athénben még mindig lelkes a hangulat. A tegnapi meetingen résztvevők tüntetése alkalmával Delianisz miniszterelnök ugyanolyan értelembe beszélt, mint a király. Kopenhágai jelentés szerint György görög király azt telegrafálta atyjának, a dán királynak, hogy elhatározta, hogy **Krétába megy, hogy maga vegye át a görög had főparancsnokságát.**

Olaszország a békeszerző.

Budapest, febr. 25. (Saj. tud. táv.) Londonból távirják: Politikai körökben az a hír van elterjedve, hogy a hatalmak megállapodtak abban, hogy Európa nevében *Olaszországra ruházzák Kréta pacifikálásának és kormányzásának* feladatát mindaddig, míg a sziget *autonom fejedelemséggé* nem proklamáltatik.

Utlimátum a görögökben

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) A hatalmak felszólították a görög kormányt, hogy **a megszállott pontokról 48 óra alatt vonja vissza csapatait.** Ezt azt válaszolta a felszólításra, hogy ha **Kréta önállóságát és autonómiáját garantirozzák, akkor enged, de másképp nem.**

A szultán enged

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) Párisból azt a nagyjelentőségű hirt hozza a táviró, hogy **a szultán már hozzájárult a nagyhatalmak javaslatához, hogy Kréta teljes autonómiát kapjon.**

A király útja.

Bécs, február 23. (Saj. tud. távirata.) Azt beszélik, hogy a király cap-martini útját a jövő hétre halasztotta. A felség ma Goluchowszkit hosszú kihallgatáson fogadta.

Vizsgálat egy mandátum ellen.

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) Marsovszky Endre néppárti képviselő alsó-lendvai választása ügyében a bírálóbizottság a vizsgálatot elrendelte. Ennek foganasításával Jágics József nemzetipárti képviselő bizatott meg.

Blondin meghalt.

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) A világhírű költőtanácsos **Blondin** meghalt.

Kreutzerl Jakab halála.

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) Kreutzerl Jakab, városatyja, a budai kerület egyik vezérembere szívizéhlühedésben meghalt.

Öngyilkos nagykereskedő.

Budapest, febr. 23. (Saj. tud. táv.) Brammer Henrik budapesti csokoládégyáros, **kinek itt öt üzlete van anyagi bajok miatt az éjjel agyon lötte magát.** A szerencsétlen ember halála előtti nap hozatta fel családját Debrzenből.

KÖZGAZDASÁG.

Helyreigazítás. A selyemtermelésre vonatkozó értesítésbe hiba csuszott. Egy kiló első osztályu selyemgubó ára lesz egy forint. Másod osztályu (törött és puha) gubó ára különként 50 kr. Harmad osztályu (pecsétes) gubó kilója 5 kr. A jelentkezések megindultak. Eddig tíz termelő van, 80 gram petével. A termelni szándékozók részére közös eladás fog tartatni's azonkívül Nagy Mariska Nagy-Kut-u. 50. sz. a. lakó felvigyázó, ki a mult nyári beváltás és petekészítés munkájában teljes gyakorlatot és a tenyésztés módjait lehetőleg elsajátította, a termelőket hetenkint megfogja látogatni; a szükséges utbaigazítást megadni. A hernyók keltetését a városligeti új pályaházban fogják eszközölni, s így minden termelő négy napos hernyót fog kapni, tehát a keltetés nagy munkájától megszabadulnak. Az első napok étetése sem lesz terhükre.

Terménytőzsde.

Budapest, február 23.

B u z a	ősze, bácskai	7.83
	ősze, északi	7.40
	október-novemberre, bácskai	6.53
	okt.-nov.-re északi	3.85
R o z s	ősze bácskai	10.95
	ősze, északi	7.85
T e n g e r i,	okt.-nov.-re, bácskai	7.42
	okt.-nov.-re, északi	6.54
R e p c z e	október-novemberre, bácskai	3.87
	okt.-nov.-re, északi	11.05

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Mult év október 12-én a velem egy udvarban lakó Kovács Róza kisasszonnyal szóváltásom volt, mely szóváltás közben megdöntöttem a sértő szót mondtam neki, melyért a bíróság előtt tőle bocsánatot kértem. E körülményt ez uton hozom a nagy közönség tudomására. Nagyvárad, 1897. február 23-án, Salamon Ignác.

258/1897. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó ezennel közzé teszi, hogy a Nagyváradvárosi kir. bíróság 1897. évi 1036 számú végzésével Imrik Kornélia felperes részére Kajetan Ferencz alperes ellen 50 frt követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 318 fetra becsült ingóságokra a nagyváradvárosi kir. járásbíróság 2401/97. számú végzésével az árverés elrendeltéven annak felülfoglaltatónak követelése erejéig is amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna alperes lakásán 10 u: és hármaz u: 556 sz. leendő megtartására határidőül **1897 év Márczius hó 13 napjának délelőtti 11 órája** tüzetik ki a mikor a bíróság lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából s végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna, és ez a végrehajtás jegyzőkönyvéből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttél vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik. Kelt Nagyváradon, 1897. február hó 22.

Csathó Jenő.
kir. bír. végr.

maszt. Azután a magánvádlevél olvas-
tatik fel. Tutsék, az 1. rendű vádiott a ma-
gánvád ellen elévülés címén kifogást
emel. A magánpanaszos védőjének, Rádlódon
nagyváradügyvédnek ellenbeszéde
után a törvényszék visszavonult, hogy ez ügy-
ben ítéletet hozzon. Mikó Imre elnök 1/2 ó-
rai tanácskozás után kihirdeti, hogy a bíróság
az elévülési kifogásnak nem ad
helyet. Következik az inkrimált cikkely fel-
olvasása.

Hivatalos személyről lévén szó a bizo-
nyítás megengedtetik.

Elnök: Kérde Szentmariayt, igaz-e, hogy
rendetlenségek voltak a hivatalában?

Szentmariay: Voltak, de a kiadó
volt az oka. Ő vizsgálta eleget e hivatalt, de
az hamisított s így lehetetlen volt ellenőrizni.

Pálffy ügyvédje bizonyos iratok felol-
vasását kéri, melyből ki fog derülni, hogy 92
fellebbezést találtak eldugva,
azonkívül megrengeteg sok restan-
cziát.

Elnök az iratok felolvasását megengedi.

Második nap.

A kolozsvári sajtóbírótság folytatólagosan
azzal a kérdéssel folyalkozik, hogy az a bizo-
nyos 92 eldugott ügydarab tényleg elintézett
volt-e.

Tanuk vallomása szerint az ügyek tényleg
elintézettek voltak, de az elnök nem jöhetett
a család nyomára, mert a naplóba mint elinté-
zettek voltak beírva.

A második cikkben arról van szó, hogy
Szentmariay egy gyári ezéget hamisan jegyzett
be. Bokor járásbíró mint tanu vallja, hogy a
bejegyzés rá volt bízva, de mivel ő látta, hogy
nem törvényes, kérte az elnököt vegye el tőle
ezt az ügyet. Schuller, a kinek a cégbejegyzés
átadatott, azt vallja, hogy ő nem érintkezett,
mint a vád mondja, a cég jogi képviselőjével,
Csombay ügyvéddel. Csombay ügyvéd szintén
igly vall.

Következik: »milyen színű a szemüveg« cz.
cikk tárgyalása. Szentmariay arról vádoltatik,
hogy azzal a hivatalnokkal szemben a ki 600
restanciát hagyott a hivatalban szeliden bánt
el s azt, aki a restanciákat feldolgozta vá-
dolta Mikó Károly járásbíró, mint tanu azt
vallja, hogy rengeteg sok restanciát kapott
az utódjaitól, holott a naplóban jóval kevesebb
volt bevezetve. Tanu tett jelentést annak ide-
jén az elnöknel.

»31 napig ártatlanul fogságban« című
cikkben az foglaltatik, hogy az elnök 2 ártat-
lan embert 31 napi vizsgálati fogságban tar-
tott 31 napig.

TANÜGY.

Huszéves katolikus egyetem.

Most fordul a huszadik éve annak, hogy
Franciaország kimondta az állami oktatásügyi
monopolium utolsó menedékének, a felső okta-
tásnak — szabadságát. A francia katolikusok
élükön a leikes francia püspökökkel, mohón
mragadták az alkalmat s két vagy több egy-
házi tartományból is csoportokba szövetkezve,
megindították a kath. tud. egyetemek alapítá-
sának, tövises és nehéz akcióját, melynek
nyomában csakhamar hét kath. tudomány-
egyetem keletkezett. Ezek között leghatalmasabb
kifejlődést nyert a lillei, melynek ma 6 tudom-
ány-kara, 80 tanára, 600 tanulója van s
melyen még a kath. publicisztika is már vi-
lághírű kurzussal dicsekedhetik. Franciaország
60 egyházmegyéje és a civilizált világ csaknem
minden országa képviselve van ezen az új
kath. egyetemen. Most ülte meg fennállásának

20-ik évfordulóját. Az ünnepi beszédben mgr.
Bannard rektor ezt a kath. tudomány-egyetem-
et az isteni Gondviselés szakadatlan esoda-
tevésének (un continuel miracle de la Provi-
dence divine) nevezte. A szó szoros értelmé-
ben az alapító főpapok hite alapította, szere-
nettel, szakadatlan munkássággal, fáradhatatlan
imával — semmiből, azaz mégis valamiből
Számítottak az Istenre és a hívek áldozatkész-
ségére és nem csalatkoznak. A hívek millió-
kat adakoztak. Még nagyobb esoda volt, ugy-
mond a nagynevű rektor magnificus, az intézet
fentartása. »Száz szabadelvű törvénnyel suj-
tottak bennünket. Megvonták tőlünk az egye-
tem nevét és a vegyes vizsgáló bizottságot, a
tudori fokozatok osztásában a pártatlanság
biztosítékát. A tanítás szabadságát és az egyen-
lőséget korlátozó programokat nyomtak reánk
és orvosi klinikáinkat létalapjaikban megtá-
madták. Mily küzdelmek, mily hevesek, mily
szakadatlanul megújulók! Mily erőket közpon-
tosított ellenünk a közhatalom, embereket,
pénzt, anyagiakat, kedvezményeket, hogy hala-
dásunkat meghiusítsa.« De az egyetem áll és
virágozik.

Hol vagyunk még mi a kezdet kezdetétől?!

(M. S.)

EGYESÜLETEK.

Az orvos-egylet ülése. A »Biharmegyei
orvos-, gyógyszerész- és természettudományi-
egylet« folyó évi márczius hó 1-én délután 4
órákor (Uri-uteza, Akadémia) ülést tart, melyre
a t. egyleti tagokat ezennel meghívom. Dr.
Berkovits Miklós, egyleti titkár. Tárgy: A m.
kir. belügyminiszter ur javaslata az orvosi ka-
marákról.

Igazságszolgáltatás.

Elmaradt sajtóper. Ma, február 24-ére
volt kitézve a Löwy Móricz által Kugel Sámuel
ellen indított sajtóper végtárgyalása. Időközben
azonban Löwy Móricz a vádat visszavonta, s
igly a tárgyalást nem fogják megtartani.

Az orvos rendelte. Erdély Mihály komádi
lakos beteg lett és természetesen orvost hiva-
tott. Az orvos azt rendelte, hogy mindent csak
libazsirrall egyék. Erdélynek azonban se pénze
nem volt, se libája. Kiment hát a rétre és
pártját fogta 3 libának. A felesége meg szépen
leülte és megfőzte, ezért a törvényszék Erdélyt
kilencz havi, a feleségét pedig 3 havi börtönre
ítelte.

Hamis eskü miatt állt a törvényszék előtt
Szamék Éliás Schwartz Ignác vádolta, ki
nála gazdatiszt volt és a felmondási határidőn
belül elbocsátotta. A törvényszék első ítélet al-
kalmával hat havi börtönre ítélte, de ez ítélet
feloldatott és új tárgyalás lett elrendelve. Teg-
nap tartották meg az új tárgyalást s a tör-
vényszék Hlatky Endre gyönyörű védbeszé-
dét alapul elfogadván, vádlottat a vád és kö-
vetkezményei alól fölmentette.

REGENY-CSARNOK.

Rab-szerelem.

Francia regény.

7.

Az elővigyázat által sűgalmazott ezen
eszme kivitele után kémielő tekintet vetett körül.
Az este alig evett valamit s a hideg fürdő csak
még fokozta éhséget illetve étvágyat. Pár percznyi
kutatás után nagy öröme érett epret talált
egy lankás hely déli oldalán a pataktól nem
messzire pedig málna bokrok voltak tevé érett
szemekkel. Neki látott a természet terített
asztalának hálával a gondviselés iránt mely
érzetét a fogság sem tudta kiverni szívéből
s miután derekasan letarolta a málnás és
epres esemetéket kedélye egészen felvidámult.

Elterült a puha föld fűszőnyegen fejével az
árnyékban lábával a napon s a patak esőge-
dezése mellett könnyű álomba merült.

Alma körülbelül egy óra hosszát tartott
midőn az ágak zöreje s egy frissen csengő
női hang ébresztette föl melynek szavát
mintegy még álmában vélte hallani.

Lassau felnyitotta szeméit de azzal a
kitanult óvatossággal mely a fogházban másod-
dik természetévé vált s meg sem mozdult hogy
lehetőleg jól lásson anélkül hogy őt meglátnák.
Hasztalan elő vigyázat volt, mivel már néhány
perc óta két szem tekintett reá figyelmesen.

Tíz lépésre tőle ott állt az éneklő leány
kinek hangja álmából felébresztette. Egy
körülbelül 15—16 éves fiatal leány volt, kinek
egyik kezében egy málnával félig telt vesszőko-
sár volt, míg a másikban egy jó karéj kenyeret
tartott. Ott állt a patak partján meglepedkezvén
az evésről csak hogy az alvót jobban szemügyre
vehesse s megtudja hogy kicsoda. Griotte
folyton mozdulatlanul maradt s úgy tett
mintha folytatná álmát hogy jobban megfigyel-
hesse történendőket s félig kinyitot szemével
ugy ránézett a leányra ki durva vászon inget
viselt mely nyakánál szalaggal volt összekötve
s meglehetősen rövid gyapot-szoknyát mely
alul kilátszottak megbarnult lábai melyen szé-
les faczipók voltak mint a minőket a Bretag-
na és Normandiában viselnek. Mesztelen karjai
bronzszinűek voltak mint arca mely azonban
az egészségtől és hőségtől piros rózsákkal
volt telehintve. Dus barna haja, melyet
homlokán egy vásári olesó csont fésű rosszul
tartott össze hullámzó vonalakban hullott vál-
lára és homlokára majdnem eltakarva nagy
febete szeméit melyet tágra nyitva kíváncsian
és félig gyanakodva nézték a fűben fekvő
Griotte-ot. A vizsgálgódás eredménye azonban
nem látszott kedvezőtlen lenni az ifju
fogolyra nézve mert a 16-os szám nem
volt kellemetlen alak még a magas fűszálaktól
félig eltemetve sem s a reggeli fürdő eltávolí-
totta a fogság nyomát arca és ajkai visszé-
nyerték azt az élénk színt a miért őt Griotte-
nak hívták s a mint gondtalanul aludt a fűben
jó fiúnak látszott. A leány kissé megnyugodva
néhány lépéssel közeledett feléje ki elérkezett-
nek látta az időt tetetett álmának félbeszakí-
tására.

Nagyott ásitott kinyujtotta karját s úgy
tett mintha akkor ébredt volna fel megdörzsölte
szeméit s felemelkedett. A fiatal leány ajkai
gunyos és csintalan mosolyra nyíltak.

Hop! kiáltott ugy látszik nagyon mély
az álma.

Teringettét, ha az ember kifáradt, tudja
akkor ugy alszik mint a csap. . . Az alvó
ember nem éhes.

Pedig mint remélik azelőtt sem börtölt
valami nagyon mondá a leány gunyosan
tekintve a lekoppasztott eperbokrokra melyek
levelein még most is rezgett a reggeli harmat
s villogott mint valami tiszta vizű drágakő.
Ez a hely még tegnap este tele volt eperrel
s most alig van már valami.

Elkaczagta magát s a jó kedély ez
öntudatlan nyilvánulás megoldá a Griotte
nyelvét is.

Hisz ez a számóca olyan mint a víz nem
csillapítja az éhséget tekintet vetett a fiatal
leány kezében levő kenyér darabra.

A leány megértette a néma ékesszólást
mely olyan félremagyarázhatlan volt.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A krétai véres zavarok.

Az európai flotta elsütött ágyuinak
hangjai minden valószínűség szerint vál-
tozásnak voltak a hirdetői a háborgó szi-
geten. Ez azonban csak akkor fog bekö-
vetkezni, ha a hatalmaknak utban levő
többi hadihajói is megérkeznek. A görö-
göket roppant meglepte az energikus fel-
lépés s a végső fokra csigázta izgatott-
ságukat. Hogy dühüket kiadják, mindenütt

Nagy kiárusítás!

Tisztelettel hozzuk tudomásra, hogy üzletünkben a legcélszerűbb cikkekből **nagy kiárusítást** rendezünk és

mélyen leszállított árakban

Téli kabátok
6 fttól.

Téli gallérok
10 fttól.

Téli ruhaszövet
25 krtól.

Női posztó
50 krtól.

Angol szövetek
80 krtól.

árusítunk, főleg a legújabb női felöltők, legújabb téli gallérok, gyermek köpenyek, muffok, női ruhakelme, barketek, téli kendő, férfi és női fehérneműek, kitűnő jó hazai vásznak, asztalneműek, szőnyegek és több száz darab női ruhaszövet maradékot, utóbbiakat

fél árban!

E kedvező bevásárlási alkalomra is kérve becses látogatását, maradtunk

kiváló tisztelettel

SPITZER TESTVÉREK.

Nagyvárad, Zöldfa-utca.

275-21-26

barketek
22 krtól.

Vég jó vászon
4 ftt 50 kr.

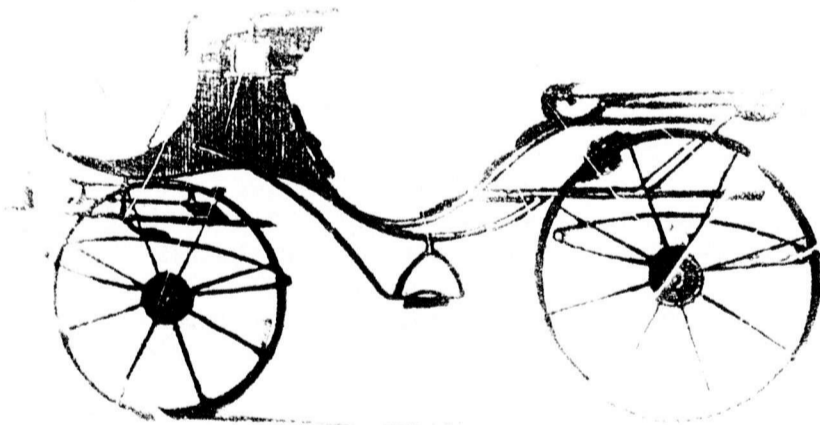
Vég jó Siffon
4 ftt 20 kr.

Egy posztó kendő
2 ftt.

Selyem fejkendő
80 kr.

Hatóságilag engedélyezett kocsikiállítás.

Az 1891. évi országos kiállításon
aranyéremmel.

Az 1896. millenniumi kiállításon
szolid és tartós munkáért kttüntetve.

ELŐLEGES JELENTÉS.

Nagy kocsikiállítás és kiárusítás.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a *márczius 14., 15., 16. nagyvásár* alkalmából kedvező idő esetén a szokásosnál **sokkal**

nagyobb s fényesebb kocsikiállítást

rendezek **Apáca-utcán végig hol gyáram van**, mindenféle fedeles és fedetlen szandlaufer gazdasági kocsikat jó erős készítményeket a legjobb kőrös-fából erős, csinos munkát mutatok be, melynek megtekintésére a nagyérdemű közönség figyelmét felhívom.

Gyáramban készült összes **kocsikat melyen leszállított árban** árusítom el.

Ezen kedvező alkalmat a t. vevőközönség t. figyelmébe ajánlva, maradtam teljes tisztelettel

Bodánszky Lipót,

kocsi-gyáros.